

François T'Kint

Advocaat bij het Hof van cassatie

-

Werner Derijcke

Advocaat bij het Hof van cassatie

Philippe Malherbe

Tamara Leidgens

Geassocieerde advocaten

-

Philippe Maes

Laeticia Seeber

Advocaten

Hof van Justitie van de Europese Unie
Griffie van het Hof
Rue du Fort Niedergrünewald
L-2925 Luxembourg

30 april 2021

**Betreft : BATL e.a. / Vlaamse Regering –
Orde van Vlaams Balies
C-694/20**

Geachte Griffier,

Ik schrijf u in mijn hoedanigheid van de feitelijke vereniging BELGIAN ASSOCIATION OF TAX LAWYERS e.a. in deze zaak.

U vindt hierbij gevoegd de memorie op prejudiciële verwijzing alsmede vier voor eensluidend verklaarde afschriften, die ik neerleg voor cliënten, alsmede de bijlagen.

De geschriften voor de geschreven procedure voor de verwijzende rechter werd in bijlage gevoegd ten titel van inlichting.

De stukken E.2 en E.3 betreffen daarbij in het Engels gepubliceerde rechtsleer waarvoor geen vertaling in het Nederlands werd gevoegd.

Het stuk E.4 betreft een memorie in het Frans, welke ook een werkingstaal is van het Hof van Justitie.

Deze stukken zijn te aanzien als eenvoudige inlichtingen in de zin van het punt 44 van de instructies aan de procespartijen waarbij door het Hof wordt aangegeven dat dergelijke bijlagen doorgaans niet moeten worden vertaald. Mocht toch een vertaling worden gewenst door het Hof van één of meerdere van deze drie stukken zal dit op eerste verzoek gebeuren

Gelet op het feit dat de prejudiciële vraag werd gesteld in het kader van een schorsing, hangt de verdere afhandeling van de zaak ten gronde af van het tussen te komen arrest.

malherbe

Mede gelet op de ingeroepen schendingen van doelstellingen van het Unierecht door de bestreden Richtlijn, waarover mogelijk nieuw prejudiciële vragen zullen worden gesteld door de verwijzende rechter na de behandeling ten gronde, lijkt het in het belang van de ingeroepen schendingen van Uniedoelstellingen door de bestreden Richtlijn dat deze zaak op beslissing van de Voorzitter prioriteit kan worden behandeld (artikel 53 reglement).

Hoogachtend,

Philippe Malherbe
pmalherbe@malherbe.law

Bijlage(n) Bijlagen (A) : Stukken inzake de Belgische context :

1. GwH, nr. 168/2020, 17 december 2020.
2. GwH, nr. 114/2020, 24 september 2020.
3. GwH., nr. 45/2021, 11 maart 2021.
4. GwH., nr. 46/2021, 11 maart 2021.

Bijlagen (B-E) : Stukken voorgelegd aan de verwijzende rechter door conluanten:

- (B) Gevoegd aan het verzoekschrift tot vernietiging :
 1. Verzoekschrift in vernietiging en schorsing van conluanten inzake 7433N.
 2. Publicatie van de bestreden bepaling in het Belgisch Staatsblad.
 3. Publicatie van de bestreden richtlijn in het Publicatieblad.
- (C) Gevoegd aan de inventaris inzake de vordering tot schorsing :
 1. Kopij van het decreet van 26 juni 2020, B.S., 3 juli 2020.
 2. a & b Attesten van de hoedanigheid van advocaat van eisers C.D. en J.U..
 3. Publicatie in het KBO register van de hoedanigheid van algemeen lasthebber van de feitelijke vereniging BATL.
 4. Statuten van de feitelijke vereniging BATL.
 5. Ledenlijst per 14 oktober 2020 van de feitelijke vereniging BATL.
- (D) Gevoegd aan de inventaris met een pleitnota :
 1. Pleitnota inzake 7433N.
 2. Arrest van 6 oktober 2020 van het Hof van Justitie van de Europese Unie in de Franse taal (nog geen Nederlandstalige versie beschikbaar).
- (E) Gevoegd aan de Memorie van antwoord ten gronde :
 1. Memorie van antwoord ten gronde van conluanten inzake 7433N.
 2. Spieker LD (2019), 'Breathing Life into the Union's Common Values: On the Judicial Application of Article 2 TEU in the EU Value Crisis', German Law Journal, 2020, p. 1182 - 1213.
 3. Peter VAN ELSUWEGE en Femke GREMMELPREZ, 'Protecting the Rule of Law in the EU Legal Order: A Constitutional Role for the Court of Justice.', European Constitutional Law review, 16:8)32, 2020, Cambridge University Press.
 4. Mémoire en intervention van 29 september 2020 voor de Conseil national des barreaux de France in de zaken 7404F, 7408F, 7409N en 7410N betreffende de federale omzettingwet van de bestreden Richtlijn

MEMORIE OP PREJUDICIËLE VERWIJZING

VOOR : 1° BELGIAN ASSOCIATION OF TAX LAWYERS, 2° C.D., 3° J.U.,

Eisers in de zaak nr. 7433N voor de verwijzende rechter, hierna „concluanten“ ; welke woonplaats kiezen bij hun raadsman, Mr. Philippe Malherbe, advocaat, Louisalaan 65, bus 11 te 1050 Brussel, email : pmalherbe@malherbe.law.

TEGEN : DE VLAAMSE REGERING

Verweerder in de zaken nrs. 7429N en 7433N voor de verwijzende rechter ;

IN AANWEZIGHEID VAN : 1° ORDE VAN VLAAMSE BALIES, 2° I.G.,

Eisers in de zaak nr. 7429N voor de verwijzende rechter ;

BEKNOPTE INHOUD :

1. In deel I wordt ingegaan op a) de bijzonderheid dat de prejudiciële vraag werd gesteld alvorens de debatten ten gronde worden gevoerd voor de verwijzende rechter en b) de twee verschillende wijzen van omzetting van de bestreden Richtlijn¹ in België betreffende het beroepsgeheim van intermediairs. Deel II betreft het begrip van de goede werking van de Rechtsstaat inzake het beroepsgeheim van advocaten als een Uniedoelstelling die ex-artikel 19 § 1 (1) VEU een effectieve bescherming vereist. In deel III worden gevolgtrekkingen van de onderdelen I en II opgenomen in een voorstel van antwoord, waarbij het Hof wordt uitgenodigd om de wettigheid van de meldplicht in hoofde van advocaten en hun cliënten te beoordelen alvorens zich uit te spreken over de omvang van de plicht tot kennisgeving wat de Belgische advocaten betreft.

¹ Richtlijn (EU) 2018/822 van de Raad van 25 mei 2018 tot wijziging van richtlijn 2011/16/EU wat betreft verplichte automatische uitwisseling van inlichtingen op belastinggebied met betrekking tot meldingsplichtige grensoverschrijdende constructies (*P.B.*, 5 juni 2018, L-139/1 – tweede bijlage).

I. TOELICHTING INZAKE DE BELGISCHE CONTEXT.

2. Het Grondwettelijk hof is het enige Belgische rechtscollege met de grondwettelijke bevoegdheid om normen met kracht van wet te schorsen en te vernietigen². Het vereiste belang voor het instellen van een vordering tot vernietiging tegen een norm is dat men aan die norm kan worden onderworpen en een belang heeft om daartegenop te komen. De vordering tot schorsing is onderworpen aan bijkomende vereisten :

- a) De effectieve toepassing van de norm op de procespartij moet aanleiding geven tot een ernstig en moeilijk te herstellen persoonlijk nadeel.
- b) Enkel 'ernstige' middelen van vernietiging kunnen tot schorsing leiden. Het middel is enkel 'ernstig' als het op grond van een summier onderzoek tot vernietiging kan leiden. Met deze kwalificatie spreekt de verwijzende rechter zich geenszins uit over de beoordeling van de gegrondheid van het middel voor wat het latere onderzoek van de vordering in vernietiging betreft.

3. De verwijzende rechter erkende dat Belgische advocaten een ernstig en moeilijk te herstellen persoonlijk nadeel ondervinden. Impliciet doch zeker werd het belang van cliënten niet weerhouden bij het beoordelen van de vordering in schorsing en dus de gestelde prejudiciële vraag aan het Hof. De vordering van vernietiging van concludanten tegen het bestreden Decreet³ steunt op de geschonden belangen van zowel de advocaat als diens cliënt⁴ en vraagt een effectieve bescherming van de vertrouwelijkheid van de besprekingen met een advocaat voor beiden tegenover de plichten zoals opgelegd door de bestreden Richtlijn en het bestreden Decreet.

4. De omzetting door het bestreden Decreet regelt de meldingsplicht voor intermediairs met een beroepsgeheim door de invoering van volgende plichten :

² Bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, *Belgisch Staatsblad*, 7 januari 1989.

³ Vlaams Decreet van 26 juni 2020 tot wijziging van het decreet van 21 juni 2013 betreffende de administratieve samenwerking op het gebied van de belastingen, wat betreft de verplichte automatische uitwisseling van inlichtingen op belastinggebied met betrekking tot meldingsplichtige grensoverschrijdende constructies (*Belgisch Staatsblad*, 3 juli 2020, in werking getreden op 1 juli 2020).

⁴ Zie onderdelen A.15.1, 3de onderdeel, p. 11 en B.19.2, p. 42 van het verwijzende arrest.

- Een uitsluiting van het recht op vrijstelling van meldplicht inzake marktklare constructies.
- Een kennisgevingplicht aan andere intermediairs of aan de relevante belastingplichtige van de uitoefening van het recht op vrijstelling en de verschuiving van de meldingsplicht naar hen door die kennisgeving.
- Een plicht tot schriftelijke en uitdrukkelijk motivering in die kennisgeving van de reden van de meldingsplicht en de reden van de vrijstelling, alvorens het recht op vrijstelling is verworven door de intermediair.
- Een terugkeer van de eigen meldplicht van de intermediair indien de relevante belastingplichtige na deze kennisgeving beslist tot opheffing van diens beroepsgeheim.
- Een plicht tot terbeschikkingstelling aan de relevante belastingplichtige van alle nodige informatie vereist voor een volledige en juiste melding.
- Een inlichtingenplicht jegens de belastingadministraties over de melding gedaan door de relevante belastingplichtige na de kennisgeving.

5. Van deze meervoudige plichten is enkel in de kennisgevingplicht aan andere intermediairs en de betrokken belastingplichtige voorzien door de bestreden Richtlijn. Deze ruimere omzetting werd ook ingevoerd door de Belgische federale wetgever en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het Waals Gewest en de Franse Gemeenschap hebben een beperktere omzetting ingevoerd inzake het aantal verplichtingen :

- Een uitsluiting van het recht op vrijstelling als de intermediair niet handelt binnen de perken van diens beroepsgeheim.
- Een uitsluiting van het recht op vrijstelling inzake marktklare constructies.
- Een kennisgevingplicht aan andere intermediairs of aan de relevante belastingplichtige van de uitoefening van het recht op vrijstelling opdat de meldingsplicht naar hen verschuift.
- De voorwaarde van het vervullen van de kennisgevingplicht alvorens het recht op vrijstelling ontstaat.

6. De bescherming van de vertrouwelijkheid van de besprekingen tussen advocaten en cliënten naar de Belgische rechtstraditie werd door de verwijzende rechter weerhouden als essentieel voor de werking van de rechtsstaat. Daarbij werden de

effecten van de verplichtingen op advocaten beoordeeld en twee ernstige middelen weerhouden inzake schorsing uit hoofde van de uitsluiting van de vrijstelling inzake marktklare constructies en de kennisgevingplicht aan anderen dan hun cliënten. Inzake de uitsluiting van het recht op vrijstelling inzake marktklare constructies werd geen prejudiciële vraag gesteld door de verwijzende rechter. Concluanten wijten dit aan het feit dat in deze uitsluiting niet uitdrukkelijk is voorzien door de bestreden Richtlijn.

7. De prejudiciële vraag beperkt zich tot de kennisgevingsplicht voor advocaten aan personen die niet hun cliënten zijn en de mogelijke verantwoording daarvoor naar de criteria van de artikelen 7 en 47 van het Handvest. Bij het beoordelen van de vereisten van de artikelen 7 en 47 van het Handvest kan het Hof van Justitie buiten deze procedurele context treden en de verwijzende rechter als bijkomende element aanreiken of en in welk mate er een meldingsplicht kan worden opgelegd aan advocaten die binnen hun functie handelen, hun cliënten en andere intermediairs⁵.

8. Vanuit dit meervoudig belang bevragen de middelen tot vernietiging voor de verwijzende rechter de effecten op meerdere doelstellingen van de Europese Unie⁶ :

- Schending van de bevoegdheidsverdelende regelen van de Europese Unie⁷.
- Schending van de fundamentele vrijheden en de private levenssfeer door een te ruim toepassingsgebied van de meldingsverplichtingen⁸, en in het bijzonder van een verplichte aangifte enerzijds van volstrekt wettige verrichtingen van de economische operatoren en anderzijds van de volstrekt wettige uitoefening van zijn vrije meningsuiting van de raadgever.
- Schending van de private levenssfeer en de fundamentele rechten zoals neergelegd in het Handvest door onduidelijke normen en ingevoerde onweerlegbare vermoedens⁹.

⁵ Zie hierna, deel III van de memorie.

⁶ Concluanten voegen als bijlage 1 hun Memorie van antwoord tot vernietiging inzake 7433N na het arrest van 17 december 2020 waarin in de onderdelen I en VIII de doelstellingen van de Europese Unie worden gemotiveerd. De geschonden bepalingen van het VEU, het VWEU en het Handvest omstandig worden toegelicht in de middelen in de onderdelen IV.B tot F en VI.B tot F.

⁷ Schending van de artikelen 2, 5(3) en 6 VEU, al dan niet samen gelezen met de artikelen 115 en 2(2), 2(5), 6(g), 16 (1), 26(2), 49, 56 en 63 VWEU.

⁸ Schending van de artikelen 5(4) en 6 VEU, samen gelezen met de artikelen 16(1), 26 (2), 49, 56, 63, 65 (3) en 115 VWEU, en de artikelen 7, 8, 20, 47 tot 52 Handvest, 8 EVRM en 17 BUPO.

⁹ Schending van de artikelen 20, 47 tot 52 Handvest, samen gelezen met het artikel 6 VEU, het artikel 17 BUPO en de artikelen 6.1, 6.2 en 7 EVRM.

- Schending van de goede werking van de Rechtsstaat door de opheffing van het beroepsgeheim dat eigen is aan advocaten door hun onderwerping aan de bestreden Richtlijn. Daarnaast, door hen en hun cliënten in het regime dat de bestreden Richtlijn invoert gelijk te behandelen als de andere beroepen met een beroepsgeheim¹⁰.

9. Het is de cliënt die een fundamentele vrijheid uitoefent dat het VWEU verleent wanneer deze deelneemt aan een grensoverschrijdende constructie tussen twee lidstaten. Die uitoefening wordt aan bijkomende verplichtingen onderworpen door de bestreden Richtlijn. Het is de private levenssfeer van de cliënt, naast deze van de intermediair, die als fundamenteel recht wordt belemmerd door de meldingsplicht. Zowel intermediairs als hun cliënten worden getroffen in hun fundamentele rechten door onduidelijke normen op straffe van ontradende sancties. Op grond van die effecten op diverse doelstellingen van de Europese Unie, vorderden conluanten dat de nationale procedureregels inzake schorsing dienden te wijken voor het stellen van prejudiciële vragen op al deze punten. De verwijzende rechter heeft dit geweigerd.

10. Eenzelfde redenering werd door de verwijzende rechter gevolgd inzake de omzettingen van de bestreden Richtlijn door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het Waalse Gewest¹¹ om ruimere prejudiciële vragen te weigeren dan de reeds gestelde vraag¹². De verplichting voor Lidstaten opdat in elk stand van een procedure een prejudiciële vraag kan worden gesteld aan het Hof werd zo volgens conluanten geschonden door het koninkrijk België.

11. De argumenten van conluanten waren daartoe voldoende ernstig onderbouwd. Inzake de vereiste van subsidiariteit (artikel 5 (3)) stelt zich de vraag naar effectiviteit, noodzaak en toegevoegde waarde¹³. Belemmeringen op fundamentele vrijheden moeten zich verantwoorden door een kunstmatig element. Het artikel 6 van de Anti-

¹⁰ Schending van de artikelen 2, 4, alinea 3, 6.3 en 19 VEU, samen gelezen met de artikelen 7, 8.1, 20, 47 tot 52 Handvest, het artikel 16(1) VWEU, het artikel 17 BUPO en de artikelen 6(3) en 8 EVRM.

¹¹ Stukken A.3 en A.4, Gw.H., nrs. 45/2021 en 46/2021, 11 maart 2021.

¹² Verwijzend arrest nr. 167/2020, overwegingen B.19.2 en B.24, arresten nr. 45/2021, overwegingen B.2.2, B.9.3 en B.16 en arrest nr. 46/2021, overwegingen B.2.2, B.9.3 en B.16.

¹³ artikel 5, Tweede protocol aan het VEU ; HvJ, 4 mei 2016, zaak C-547/14, *Estonië t. het Parlement en de Raad*, EU:C:2016:325, punt 215.

Misbruik Richtlijn¹⁴ is op 1 januari 2019 in werking inzake vennootschapsbelastingen (effectiviteit). In andere materies is een belangrijk verlies aan inkomsten door grensoverschrijdende constructies niet aangetoond (noodzaak). Een meldplicht door een wezenskenmerk zonder een kunstmatig gegeven kan niet leiden tot nationale wetgeving in overeenstemming met de vrijheden in het VWEU (toegevoegde waarde).

12. De evenredigheidstoets onder artikel 5 (4) VEU¹⁵ betreft de geschiktheid en de strikte noodzakelijkheid om het nagestreefde doel te bereiken. Is daaraan voldaan buiten de materie van de vennootschapsbelasting? Via brede wezenskenmerken met soms een onweerlegbaar vermoeden van een voornaamst fiscaal oogmerk? Via brede definities teneinde de werking van de Richtlijn te maximaliseren? Met retroactieve werking? Wat met de vereiste van duidelijke normen voor het Unierecht dat moet toelaten om met zekerheid rechten en verplichtingen te kunnen voorzien?

13. Is het Hof bevoegd om naar aanleiding van een prejudiciële vraag te beoordelen of op grond van de elementen die de partijen in die zaak aangeven de verwijzende rechter een te restrictieve toepassing heeft verleend aan de verplichting om in elke stand van het nationaal geding prejudiciële vragen te stellen? Zo ja, behoort het dan om aan die vaststelling enig rechtsgevolg te verlenen? Door bijvoorbeeld een uitdrukkelijk voorbehoud of het aanreiken van bijkomende elementen in het antwoord?

II. TOELICHTING OVER HET BEGRIP BESCHERMING VAN DE RECHTSSTAAT.

14. Concluanten beriepen zich voor de verwijzende rechter op rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens dat de vertrouwelijkheid van de betrekkingen van de advocaat met diens cliënten aanziet als strikt noodzakelijk voor de goede werking van een Rechtsstaat. Dit in toepassing van de artikelen 6 en 8 EVRM¹⁶. Deze argumentatie werd ook hernomen door de verwijzende rechter en

¹⁴ Richtlijn (EU) Richtlijn (EU) 2016/1164 van de Raad van 12 juli 2016 van de Raad van 12 juli 2016 tot vaststelling van regels ter bestrijding van belastingontwijkingspraktijken welke rechtstreeks van invloed zijn op de werking van de interne markt (*PB* L 193 van 19 juli 2016, blz. 1).

¹⁵ artikel 5, Tweede protocol aan het VEU - HvJ, 6 september 2017, zaken C-643/15 en C-647/15, *Hongarije en Slowakije t. de Raad*, EU:C:2017:631, punten 206 en 207.

¹⁶ bijvoorbeeld : EHRM, 6 december 2012, *Michaud t. Frankrijk* (nr. 12323/11) en EHRM, 1 december 2015, *Brito Ferrinho Bexiga Vila-Nova t. Portugal*, (nr. 69436/10).

motiveert de toepassing van de artikelen 7 en 47 van het Handvest op de opheffing van het beroepsgeheim van Belgische advocaten door de bestreden Richtlijn.

15. De goede werking van de Rechtsstaat is een doelstelling van de Unie, welke doelstelling voor de nationale rechtscolleges een verdragsrechtelijke plicht tot effectieve bescherming inhoudt ex-artikel 19 § 1 (1) VEU¹⁷. De vordering tot schorsing van de federale wet werd afgewezen als manifest onontvankelijk door het arrest van 17 december 2020 nr. 168/2020 van de verwijzende rechter, in de samenstelling van een beperkte kamer¹⁸. De nationale procedureregels werden in dat arrest beoordeeld vanuit artikel 19 § 1 (2) VEU voor rechten die worden geput uit het Unierecht.

16. Concluanten vorderden voor de verwijzende rechter een autonome schorsing krachtens het Unierecht vanuit de vereiste van effectieve bescherming van doelstellingen van de Unie (zie bijlage E.1, aanvang onderdeel I en onderdeel VIII) met verwijzing naar het arrest van 6 december 2005 van het Hof¹⁹ dat in overweging § 103 van dat arrest aan de verplichting herinnert om in het intern recht in de mogelijkheid te voorzien om de schorsing te vragen van een bestuurshandeling die steunt op een Uniebepaling waarvan de wettigheid wordt betwist.

17. Naargelang het beroepsgeheim van advocaten al dan niet een onderdeel vormt van de goede werking van de Rechtsstaat dat niet enkel wordt beschermd door het Unierecht als een recht dat wordt ontleend aan het Unierecht in de zin van artikel 19 § 1(2) VEU, maar ook een onderdeel vormt van een doelstelling van het Unierecht in de zin van artikel 19 § 1 (1) VEU, kunnen de toe te passen criteria voor het antwoord op de gestelde prejudiciële vraag en eventuele bijkomende elementen verschillend zijn.

¹⁷ HvJ, 27 februari 2018, C-64/16, Associação Sindical dos Juizes Portugueses t. Tribunal da Comptas, EU:C:2018:117 ; HvJ., 19 maart 2020, zaak C-406/18, PG t. Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal, EU:C:2020:216 en naar mening van concluanten duidelijk verwoordt in HvJ, 25 juni 2020, zaak C-14/19, CSUE t. Commissie, EU:C:2020:492, punt 59.

¹⁸ Bijlage 1, GwH, nr. 168/2020, 17 december 2020.

¹⁹ HvJ, 6 december 2005, zaken C-453/03, C-11/04, C-12/04 en C-194/04, ABNA Ltd. e.a. EU:C:2005:741, punt 103 : .. *De samenhang van het stelsel van voorlopige rechtsbescherming verlangt derhalve dat de nationale rechter opschorting van de tenuitvoerlegging van een nationale bestuurshandeling kan gelasten, die is gebaseerd op een gemeenschapsverordening waarvan de wettigheid wordt betwist [zie eveneens arresten van 9 november 1995, Atlanta Fruchthandelsgesellschaft e.a. (I), C-465/93, Jurispr. blz. I-3761, punt 22, en 26 november 1996, T. Port, C-68/95, Jurispr. blz. I-6065, punt 49; zie met betrekking tot de onbevoegdheid van het Hof om in het kader van een prejudiciële procedure voorlopige maatregelen te gelasten, beschikking van de president van het Hof van 24 oktober 2001, Dory, C-186/01 R, Jurispr. blz. I-7823, punt 13].*

III. HET TE VERLENEN ANTWOORD OP DE PREJUDICIËLE VRAAG.

18. Met verwijzing naar de toelichting in het onderdeel 'I' van de memorie is het van belang dat in het antwoord van het Hof, onverminderd het gebeurlijk oordeel van het Hof inzake de niet-naleving van de plicht voor nationale rechters tot het stellen van prejudiciële vragen in elke stand van een geding, een uitdrukkelijk voorbehoud wordt gemaakt voor de mogelijkheid voor concludanten om ten gronde nieuwe prejudiciële vragen te vorderen. Het te verlenen antwoord mag niet als een impliciete bevestiging worden begrepen in de latere procedure ten gronde dat de bestreden Richtlijn het primair Unierecht niet schendt op niet uitdrukkelijk beoordeelde punten.

19. De gestelde prejudiciële vraag bevat in haar formulering een verwijzing naar het conflict tussen de meldingsplicht en het wettelijk verschoningsrecht conform het Belgisch nationaal recht. Deze meldingsplicht gaat de plicht tot kennisgeving vooraf. Als er geen wettelijke meldplicht is, kan er ook geen plicht tot kennisgeving zijn voor Belgische advocaten. Volgens vaste rechtspraak van het Hof in het kader van de gerechtelijke samenwerking waarin het artikel 267 VWEU voorziet, kan het Hof op grond van de gegevens van het dossier de nationale rechter elementen met betrekking tot de uitlegging van het Unierecht verschaffen die voor deze rechter van waarde kunnen zijn bij de beoordeling van het effect van een bepaling van Unierecht²⁰.

20. Het Hof kan voor de toepassing van de artikelen 7 en 47 van het Handvest, eventueel ambtshalve uitgebreid met de vereisten van de artikelen 5 (3) en (4) VEU, aan de verwijzende rechter meegeven in welke mate deze richtlijn een meldingsplicht op advocaten en hun cliënten kan verantwoorden. Of die hun cliënten en andere intermediairs kan treffen door een meldplicht van besprekingen tussen advocaten en cliënten. Het is deze vertrouwelijkheid die wordt beschermd door de artikelen 7 en 47 van het Handvest. De proportionaliteit dient te voldoen aan artikel 5 (4) VEU. Enkel na een al dan niet wettig bevonden onderwerping van een advocaat aan een

²⁰ zie ccl. Adv.-Gen. G. Hogan, 17 december 2020, inzake C-896/19, *Republikka tegen Il-Prim Mnistru, WY*, punt 27 met verwijzing naar HvJ, 26 januari 2010, zaak C-118/08, *Transportes Urbanos y Servicios Generales*, EU:C:2010:39, punt 23 en HvJ, 19 november 2019, zaken C-585/15, C-624/18 en 625/18, *A.K.*, EU:C:2019:982, punt 132.

meldingsplicht kunnen de verdere regelen worden onderzocht inzake hun effecten voor advocaten, hun cliënten en andere intermediairs.

21. Met verwijzing naar de onderdelen, 'I' en 'II' van de memorie, is er tevens de vraag of dat ruimer antwoord kan worden gemotiveerd, inzake het beroepsgeheim van advocaten, doordat de vertrouwelijkheid van besprekingen tussen advocaten en hun cliënten een wezenlijk bestanddeel is voor de goede werking van de Rechtsstaat als een doelstelling van het Unierecht. Dan bestaat er een directe verplichting tot effectieve bescherming voor de lidstaten en de nationale rechtscolleges. Het autonoom recht op het stellen van een prejudiciële vraag in elke stand van het geding zonder belemmering door een nationale procedureregulering werd reeds bij herhaling bevestigd door het Hof²¹. De verplichting tot effectieve bescherming door een recht op schorsing van de effecten van de norm die een doelstelling van de Europese Unie in ernstige mate belemmeren kan volgens concludanten daarvan niet los worden gezien.

22. Volgende formulering wordt voorgelegd als een bijkomend element :

“De bescherming van de goede werking van de Rechtsstaat is één van de doelstellingen van het Unierecht waarvan de effectieve bescherming in toepassing van artikel 19 § 1 (1) VEU dient te worden gewaarborgd door het Hof en de nationale rechtscolleges. De vertrouwelijkheid van besprekingen tussen advocaten en hun cliënten is een wezenlijk onderdeel voor de goede werking van de Rechtsstaat. Een effectieve bescherming van die vertrouwelijkheid kan daarom vereisen dat de nationale norm die Unierecht omzet en daarbij die vertrouwelijkheid deels of geheel opheft niet wordt toegepast in afwachting van het antwoord van het Hof op een prejudiciële vraag over de wettigheid van dat omgezette Unierecht. Dit in elke stand van de procedure voor de nationale rechter die bevoegd is om die nationale norm te schorsen en te vernietigen en zonder toepassing van de nationale procedurele regels die de bevoegde rechter zouden belemmeren inzake de omvang van die prejudiciële vraag over de wettigheid en de noodzaak tot schorsing ten behoeve van de effectieve bescherming van deze Uniedoelstelling.”

²¹ HvJ, 26 maart 2020, C-558/18 en C-563/18, *Miasto e.a. t. Prokurator Generalny*, EU:C:2020:234, punt 57, verwijzend naar HvJ, 19 november 2019, *A. K. e.a. (Onafhankelijkheid van de tuchtkamer van de Sąd Najwyższy)*, C-585/18, C-624/18 en C-625/18, EU:C:2019:982, punt 103 en aldaar aangehaalde rechtspraak.

23. Evenredigheid, noodzakelijkheid en daadwerkelijk vereist voor door de Unie erkende doelstellingen van algemeen belang (artikel 52 Handvest). De vrijstelling en de kennisgevingplicht van de vrijstelling, impliceert een meldingsplicht op advocaten. Als die meldingsplicht niet wettig is zijn de afgeleide plichten dat evenmin. Het antwoord op de prejudiciële vraag houdt objectief noodzakelijkerwijze ook de toetsing in van de wettigheid van de meldingsplicht op advocaten en plichten voor intermediairs en cliënten. Deze principiële overwegingen vereisen dan geen verder onderzoek van de rechtstraditie van lidstaten inzake het beroepsgeheim van advocaten.

24. De algemene principiële overwegingen inzake het beroepsgeheim van advocaten die het Europees Hof van de Rechten van de Mens in toepassing van de artikelen 6 en 8 EVRM weerhield²² zijn tevens fundamentele rechten in de zin van de artikelen 7 en 47 van het Handvest inzake de vertrouwelijkheid van de bespreking die zo wordt beschermd door het artikel 52 van het Handvest. De Europese Commissie dient bij het opsporen van inbreuken tegen het Unierecht deze vertrouwelijkheid te respecteren²³. Bij gebrek aan een onwettig oogmerk dat wordt nagestreefd met een grensoverschrijdende constructie is er geen noodzaak noch evenredigheid om het handelen van advocaten te melden. Bovendien is in zake evenmin voldaan aan de vereiste van duidelijke bewoordingen om plichten op te leggen aan advocaten.

25. Overweging nr. 9 bij de Anti-Witwas-Richtlijn²⁴ bepaalt dat het beroepsgeheim van advocaten enkel kan worden uitgesloten voor zover zij deelnemen aan onwettelijke activiteiten of juridische adviezen verlenen tot dat doeleinde. Zij handelen dan duidelijk niet als advocaat. Overweging nr. 10 bij diezelfde Richtlijn preciseert dat het Handvest zich verzet tegen de opheffing van het beroepsgeheim van advocaten door een richtlijn wanneer dit informatie betreft die werd verkregen binnen de gebruikelijke uitoefening van hun functie.

²² zie bijvoorbeeld : EHRM, 6 december 2012, Michaud t. Frankrijk (nr. 12323/11) en EHRM, 1 december 2015, Brito Ferrinho Bexiga Vila-Nova t. Portugal, (nr. 69436/10)).

²³ Gerecht, arrest van 12 december 2018, zaak T-705/14, Unichem Laboratoris Ltd. t. Europese Commissie, EU:T:2018:915, p. 13 – 14.

²⁴ Richtlijn (EU) 2015/849 van het Europees Parlement en de Raad van 20 mei 2015 inzake de voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld of terrorismefinanciering, tot wijziging van Verordening (EU) nr. 648/2012 van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Richtlijn 2005/60/EG van het Europees Parlement en de Raad en Richtlijn 2006/70/EG van de Commissie (*P.B.*, L 141 van 5 juni 2015).

26. De Anti-Witwas Richtlijn betreft deelnames aan strafrechtelijke feiten of kennis dat men deze bevordert door zijn handelen. De bestreden Richtlijn betreft handelingen inzake wettige constructies die mogelijks een fiscaal voordeel opleveren. Er is geen noodzaak noch evenredigheid om ruimere verplichtingen in te voeren voor informatie die door advocaten werd verkregen, of verleend, in de uitoefening van hun functie. Een aangifteplicht van onwettelijke constructies zou ten andere indruisen tegen het beginsel van niet-zelfincriminatie. Zodat enkel wettelijke constructie moeten worden gemeld. De Richtlijn dient dan ook zo te worden uitgelegd dat zij de artikelen 7 en 47 van het Handvest schendt, gecombineerd met de artikelen 20 en 52 van het Handvest, voor zover advocaten worden beschouwd als meldplichtige intermediairs voor handelingen gesteld in hun functie. Hetzij direct, uit hoofde van eigen verplichtingen die aan advocaten worden opgelegd, hetzij indirect, voor zover verplichtingen in hoofde van derden (hun cliënten of intermediairs niet-advocaten) het mededelen aan overheden van de identiteit van de advocaat en de inhoud van de besprekingen met diens cliënt betreffen.

27. Concluanten verwijzen tevens voor wat de toepassing van artikelen 7 en 47 van het Handvest betreft naar de criteria inzake de bescherming van de private levenssfeer en de rechten van verdediging voor meldingsplichten in hoofde van derden die geen belastingplichtigen zijn voor de toepassing van de richtlijn DAC²⁵ die wordt gewijzigd door de bestreden Richtlijn met de ingevoerde meldingsplicht. In een arrest van 6 oktober 2020 stelde het Hof enkel basisvereisten opdat derden kunnen worden verplicht tot het verlenen van inlichtingen²⁶, in punt 98 (voldoende duidelijke en precieze norm), punten 68 en 99 (mogelijkheid om het willekeurig of onevenredig karakter van de meldingsverplichting in te roepen) en punt 103 (een wetgeving die strikt noodzakelijk en evenredig is voor een doelstelling van algemeen belang die wordt erkend door de Europese Unie). Deze 'basis' vereisten behoren verscherpt te worden toegepast wanneer deze derden bovendien de hoedanigheid van advocaat hebben.

²⁵ Richtlijn 2011/16/EU van de Raad van 15 februari 2011 betreffende de administratieve samenwerking op het gebied van de belastingen en tot intrekking van richtlijn 77/799/EEG (*P.B.*, L 64 van 11 maart 2011).

²⁶ HvJ, 6 oktober 2020, zaken C-245/19 en C-246/19, Luxemburg t.A e.a., ECLI:EU:C:2020:795

28. Een meldingsplicht van wettelijke constructies in hoofde van advocaten voldoet niet aan de vereisten van hogere bescherming. Deze hogere bescherming houdt verstrenge vereisten in betreffende duidelijke bewoordingen van de normen om hun precieze strekking en gevolgen te kunnen bepalen op de dag dat men handelingen stelt, de volstreekte noodzakelijkheid om deze belemmering in te voeren voor een bijzonder algemeen belang en een strikte proportionaliteit. Concluanten beriepen zich voor de verwijzende rechter bovendien op een principiële onwettigheid van de bestreden Richtlijn omdat deze als Unieregel geen duidelijke en precieze regels oplegt²⁷, die daarom evenmin strafrechtelijk (*sensu lato*) kunnen worden gesanctioneerd²⁸. Aan geen enkele van deze verstrenge vereisten is voldaan om verplichtingen op te leggen aan advocaten.

29. Deze discussie zal worden gevoerd voor de verwijzende rechter in de debatten ten gronde over de vordering tot vernietiging²⁹. Bij de toetsing aan de basisvereisten zijn de eerste prejudiciële vragen die worden voorgelegd aan de verwijzende rechter relevant³⁰. Enkel voor zover de bestreden nationale norm en de bestreden Richtlijn kunnen voldoen aan die basisvereisten, stelt zich vervolgens in toepassing van artikel 52 van het Handvest de laatste prejudiciële vraag naar de verstrenge vereisten voor wat advocaten betreft en het ontbreken van een uitdrukkelijke bepaling noch verantwoording in de bestreden Richtlijn om besprekingen met advocaten te melden.

30. De bestreden Richtlijn kan daarom niet wettig plichten opleggen aan advocaten wanneer zij handelen in hun functie. In de memorie die voor de *Conseil national des barreaux de France* werd neergelegd inzake de betwisting voor de verwijzende rechter van de federale omzettingwet wordt de toepassing op advocaten ook betwist wegens gebrek aan een expliciete bepaling en motivering daartoe in de bestreden Richtlijn³¹.

²⁷ HvJ van 7 juni 2005, zaak C-17/03, *VEMW*, EU:C:2005:362, punt 80, HvJ, 5 juli 2012, zaak C-318/10, *SIAT*, EU:C:2012:415, punten 58-59 en HvJ, 16 februari 2012, zaken C-72/10 en C-77/10, *Costa en Cifone*, EU:C:2012:80, punt 74.

²⁸ b.v. HvJ, 5 december 2017, zaak C-42/17, *M.A.S. t. Voorzitter van de Italiaanse ministerraad*, EU:C:2017:936.

²⁹ Zie bijlage 1, randnummers 70-82, p. 67 e.v., 139 - 142, p. 107 en 194 -197, p. 140 e.v.

³⁰ Zie bijlage 1, dispositief, voorstel van prejudiciële vragen I tot III

³¹ Deze memorie voor de CNB werd door concluanten in de inventaris van hun memorie ten gronde en werd elektronisch gevoegd aan het dossier als een processtuk in zijn originele (Franse) versie.

31. Ondergeschikt, zo het Hof zich uitdrukkelijk niet bevoegd zou verklaren om in het kader van de prejudiciële vraag de wettigheid van de meldingsplicht te beoordelen, dan wel naar recht zou oordelen dat de meldingsplicht kan worden toegepast op advocaten die binnen hun functie handelden. Dan nog is er geen noodzaak noch evenredigheid ex-artikel 5 (4) VEU en 52 van het Handvest die een ruimere kennisgevingsplicht kan verantwoorden voor advocaten dan aan de cliënten en voor zover dezen, noch andere intermediairs niet-advocaten vervolgens kunnen worden verplicht om de vertrouwelijkheid van de bespreking tussen een advocaat en diens cliënt te schenden door opgave van de naam van de advocaat en het voorwerp van die besprekingen. Hun meldingsplichtig dient beperkt tot de relevante kenmerken van de constructie zoals weerhouden door de cliënt uit de bespreking met diens advocaat.

32. Geheel ondergeschikt. Zo het antwoord zich strikt beperkt tot de rechtsvraag of het beroepsgeheim naar de Belgische rechtstraditie een bescherming van de artikelen 7 en 47 van het Handvest verantwoordt waaraan geen dwingende reden van algemeen belang afbreuk kan doen. In afwezigheid van een bewuste deelname van een advocaat aan een onwettige activiteit laat dat beroepsgeheim naar de Belgische rechtstraditie geen ruimte voor de opheffing van dat beroepsgeheim door de bestreden Richtlijn door een verplichting tot kennisgeving aan andere personen dan hun cliënt.

33. Inzake de omzetting van de Antiwitwas-Richtlijn door de Belgische wetgever³² mocht de verwijzende rechter in een eerder arrest van 24 september 2020 inzake het beroepsgeheim van advocaten oordelen (Gw.H., nr. 114/2020, 24 september 2020 – stuk A.2, overwegingen B.9.1 en B.11) :

- Dit beroepsgeheim betreft een algemeen rechtsbeginsel, waarop de rechtsorde in een democratische samenleving berust,
- dat mee een onderdeel vormt van de fundamentele rechten,
- en in aanwezigheid van sanctionerende normen, samen met het algemeen rechtsbeginsel van de voorzienbaarheid van strafrechtelijke normen,

vereist dat normen die daarop een afwijkende regeling willen invoeren :

³² Wet van 18 september 2017 tot voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van het terrorisme en tot beperking van gebruik van contanten, *Belgisch Staatsblad*, 6 oktober 2017, p. 90.839 e.v.

- van strikte interpretatie zijn,
- acht moeten slaan op de wijze waarop het beroep van advocaat is geregeld in de interne rechtsorde,

en daarom moeten voldoen aan de verhoogde vereisten van een dwingende regel van algemeen belang na te streven en dat de belemmering op dat beroepsgeheim gebeurt in strikte proportionaliteit tot dat belang.

34. Naar die Belgische rechtstraditie weerhoudt datzelfde arrest dat het aan advocaten verboden om aan derden het loutere feit van hun hoedanigheid van advocaat mede te delen of het voorwerp van de besprekingen met hun cliënt. Ter aanvulling van deze principiële overwegingen die werden weerhouden door de verwijzende rechter in het arrest nr. 167/2020 van 17 december 2020, verwijzen concludenten naar het belang dat hun deontologie heeft in de Belgische én de Europese rechtstraditie en dat zij inriepen voor de verwijzende rechter³³ :

“..belemmeringen op de goede werking van de Rechtsstaat en van de fundamentele rechten van hun cliënten ontstaan in hun hoofde door de onmogelijkheid van hun cliënten om nog in volle vertrouwen een raadsman te kunnen raadplegen teneinde een juridisch advies te ontvangen dat in alle onafhankelijkheid kan worden verleend door hun advocaat.

Deze beide gevolgen van de bestreden normen verantwoorden een daadwerkelijke bescherming door deze bestreden normen te schorsen totdat recht is gedaan over de wettelijkheid van de ingeroepen belemmeringen op advocaten en op hun cliënten. (..) Deontologische beroepsregelen hebben naar de Belgische rechtstraditie kracht van wet voor zij die eraan onderworpen zijn. Het betreffen wetten in de zin van artikel 608 Gerechtelijk Wetboek in de vaste rechtspraak van het Hof van cassatie. In zijn rede bij de openingszitting van het Hof van Cassatie van 1 september 2000 weerhield de heer Procureur-generaal J. du Jardin volgende omschrijvingen (J. du Jardin, ‘Rechtspraak in tuchtzaken door de beroepsorden : toetsing van de wettelijkheid door het Hof van cassatie.’ Arr. Cass., 2001 – samenvatting van passages in de mercuriale) :

³³ Zie de bijlage E.1, onderdeel I.

- a) De term 'plichtenleer' wordt metonymisch gebruikt voor het geheel van de morele regels die de uitoefening van een beroep beheersen.
- b) De wetgever die beroepsorden opricht verleent deze de hoedanigheid van publiekrechtelijke rechtspersonen teneinde het algemeen belang te waarborgen door hen onder een autonoom regime attributen te verlenen van de openbare macht.
- c) De beroepsorden oefenen tegelijk een administratieve, normatieve en rechtsprekende functie uit die geldt voor zij die eraan onderworpen zijn.
- d) Het tuchtrecht is een soort strafrecht eigen aan elk maatschappelijk korps waar het op egalitair basis is ingesteld en van contractuele aard is, nu het samenhangt met het aanvaarden van de statutaire regels door de leden ervan.

(..)

In een arrest van 15 mei 1982 mocht het Hof van Justitie van de Europese Unie³⁴ reeds het belang van de onderwerping aan advocaten aan de deontologie erkennen als waarborg voor het verlenen van een hogere bescherming aan het beroepsgeheim dat eigen is aan advocaten :

*“Het gemeenschapsrecht, dat voortkomt uit een niet slechts economische, maar ook juridische vervlechting van de Lidstaten, moet rekening houden met de beginselen van en begrippen die de rechtsstelsels van de lidstaten gemeen hebben op het gebied van de eerbiediging van het vertrouwelijk karakter van, onder meer, bepaalde mededelingen tussen een advocaat en zijn cliënt. Deze vertrouwelijkheid dient immers in alle Lidstaten als belangrijk erkende vereiste, dat elke justitiabele de mogelijkheid moet hebben, in alle vrijheid een advocaat te raadplegen, wiens beroep het is, **onafhankelijk juridisch advies te geven** aan eenieder die het behoeft.*

(..)

De keerzijde van deze bescherming is de beroepstucht, in het algemeen opgelegd door en onder toezicht van de ter zake bevoegde instellingen. Een dergelijke opvatting weerspiegelt de rechtstradities welke de lidstaten gemeen hebben, en wordt ook zo aangetroffen in de communautaire rechtsorde, zoals blijkt uit artikel 17 van 's Hof's Statuut EEG en – Euratom, alsmede uit artikel 20 van 's Hof's

³⁴ HvJ, 18 mei 1982, C-155/7, AM&S, ECLI:EU:C:1982:157, punten 18 en 24

Statuut-EGKS."

Het beroepsgeheim van de advocaat en de deontologie van de advocaat zijn door dit arrest onlosmakelijk aan elkaar verbonden in de rechtsorde van de Europese Unie.."

35. Het Hof kan meegeven of de richtlijn, waar de meldplicht het handelen van advocaten in hun functie betreft, proportioneel een meldplicht wettigt voor cliënten en intermediairs die beperkt blijft tot een anoniem abstract schema van dat handelen.

IV. CONCLUSIE

36. Om voormelde redenen, behage het aan het Hof om de prejudiciële vraag als volgt te beantwoorden :

Voorafgaand :

1. a) *Alvorens op de prejudiciële vraag te antwoorden stelt het Hof vast dat de kwestieuze richtlijn op geen geldige rechtsgrond is gebaseerd en indruist tegen het primair recht van de Europese Unie en het Handvest.*

Alternatief :

1. b) *Het hierna verleende antwoord op de prejudiciële vraag is beperkt tot de voorgelegde vraag van de verwijzende rechter in het kader van een vordering tot schorsing van de nationale norm die de richtlijn omzet. Het verleende antwoord kan niet worden uitgelegd als een impliciet oordeel van het Hof over de verenigbaarheid of de onverenigbaarheid van de richtlijn met het primair recht van de Europese Unie die door de verwijzende rechter nog dient te worden beoordeeld in het kader van de vordering in vernietiging.*
2. *De bescherming van de goede werking van de Rechtsstaat is één van de doelstellingen van het Unierecht waarvan de effectieve bescherming in toepassing van artikel 19 § 1 (1) VEU dient te worden gewaarborgd door het Hof en de*

ationale rechtscolleges. De vertrouwelijkheid van besprekingen tussen advocaten en hun cliënten is een wezenlijk onderdeel voor de goede werking van de Rechtsstaat. Een effectieve bescherming van die vertrouwelijkheid kan daarom vereisen dat de nationale norm die Unierecht omzet en daarbij deze vertrouwelijkheid opheft niet wordt toegepast in afwachting van het antwoord van het Hof op een prejudiciële vraag over de wettigheid van dat omgezette Unierecht. Dit in elke stand van de procedure voor de nationale rechter die bevoegd is om die nationale norm te schorsen en te vernietigen en zonder toepassing van de nationale procedurele regels die de bevoegde rechter zouden belemmeren inzake de omvang van die prejudiciële vraag over de wettigheid en de noodzaak tot schorsing ten behoeve van de effectieve bescherming van deze Uniedoelstelling.

In hoofdorde :

3. *De prejudiciële vraag dient in een ruimere zin beantwoord te worden dat voor zover advocaten in de uitoefening van hun functie informatie ontvangen en delen met hun cliënten, door de Richtlijn geen verplichtingen van melding daarover aan beiden noch derden kan worden opgelegd zonder de artikelen 7 en 47 van het Handvest te schenden. Bovendien is ter zake, gelet op de ontradende sancties die op die verplichtingen zijn gesteld door de Richtlijn, geenszins voldaan aan de vereisten van duidelijke en precieze normen waaraan regels van het Unierecht dienen te voldoen om deze verplichtingen op proportionele wijze in te voeren betreffende advocaten en de relaties die deze onderhouden met hun cliënten.*

Ondergeschikt :

4. *Voor zover de Richtlijn wel verplichtingen kan doen ontstaan jegens advocaten, dienen deze beperkt te worden tot hun relaties met hun cliënten. Intermediairs niet-advocaten en de cliënten van advocaten, kunnen niet worden verplicht om in hun meldingen de identiteit van een advocaat op te geven of de besprekingen tussen een advocaat en diens cliënt wanneer deze plaatsvonden in de uitoefening van de functie van die advocaat. Hun respectievelijke meldingen dienen zich dan op dat punt te beperken tot een abstract schema dat de voornaamste kenmerken van de constructie mededeelt ten behoeve van de lidstaten.*

In geheel ondergeschikte orde :

5. *De prejudiciële vraag kan, met toepassing van het beroepsgeheim van advocaten naar de Belgische rechtstraditie zoals voorgeschreven door de Richtlijn, bevestigend worden beantwoord voor zover de verplichtingen van Belgische advocaten enkel kunnen gelden jegens hun cliënten. Dit op voorwaarde dat dan noch aan de cliënten die deze kennisgeving ontvangen noch aan derden vervolgens verplichtingen kunnen worden opgelegd die de vertrouwelijkheid van de besprekingen van cliënten met hun advocaat schenden. Deze cliënten en derden moeten daartoe worden toegelaten om in afwijking van de bepalingen van de Richtlijn te voldoen aan hun meldingsplicht, middels een abstract schema dat noch de identiteit van de advocaat noch de inhoud van de besprekingen met die advocaten dient te vermelden en zich beperkt tot de wezenlijk elementen van de grensoverschrijdende constructie.*

Opgemaakt te Brussel, op 30 april 2021.

Voor concludanten,

Hun raadsman,

Mr. Philippe Malherbe

Bijlagen (A) : Stukken inzake de Belgische context :

1. GwH, nr. 168/2020, 17 december 2020.
2. GwH, nr. 114/2020, 24 september 2020.
3. GwH., nr. 45/2021, 11 maart 2021.
4. GwH., nr. 46/2021, 11 maart 2021.

Bijlagen (B-E) : Stukken voorgelegd aan de verwijzende rechter door concludanten :

- *(B) Gevoegd aan het verzoekschrift tot vernietiging :*
 1. **Verzoekschrift in vernietiging en schorsing van concludanten inzake 7433N.**
 2. Publicatie van de bestreden bepaling in het Belgisch Staatsblad.
 3. Publicatie van de bestreden richtlijn in het Publicatieblad.

- *(C) Gevoegd aan de inventaris inzake de vordering tot schorsing :*
 1. Kopij van het decreet van 26 juni 2020, B.S., 3 juli 2020.
 2. a & b Attesten van de hoedanigheid van advocaat van eisers C.D. en J.U..
 3. Publicatie in het KBO register van de hoedanigheid van algemeen lasthebber van de feitelijke vereniging BATL.
 4. Statuten van de feitelijke vereniging BATL.
 5. Ledenlijst per 14 oktober 2020 van de feitelijke vereniging BATL.

- *(D) Gevoegd aan de inventaris met een pleitnota :*
 1. **Pleitnota inzake 7433N.**
 2. Arrest van 6 oktober 2020 van het Hof van Justitie van de Europese Unie in de Franse taal (nog geen Nederlandstalige versie beschikbaar).

- *(E) Gevoegd aan de Memorie van antwoord ten gronde :*
 1. **Memorie van antwoord ten gronde van concludanten inzake 7433N.**
 2. Spieker LD (2019), 'Breathing Life into the Union's Common Values: On the Judicial Application of Article 2 TEU in the EU Value Crisis', *German Law Journal*, 2020, p. 1182 - 1213.
 3. Peter Van Elsuwege en Femke Gremmelprez, 'Protecting the Rule of Law in the EU Legal Order: A Constitutional Role for the Court of Justice.', *European Constitutional Law review*, 16:8)32, 2020, Cambridge University Press.
 4. Mémoire en intervention van 29 september 2020 voor de Conseil national des barreaux de France in de zaken 7404F, 7408F, 7409N en 7410N betreffende de federale omzettingwet van de bestreden Richtlijn.